

Jaarverslag 2021

Steden maken het verschil!

Stedennetwerk

G40

Voorwoord

Iedere keer kijk ik weer met bewondering naar al die bestuurders van onze steden, naar jullie dus, die hebben-en-houden inzetten voor het welzijn van onze inwoners, ondernemingen en maatschappelijke organisaties. En daar in de coronatijd zelfs nog een schepje bovenop hebben gedaan. De impact op de samenleving van de crisis is niet onderschat. Sterker nog, het lijkt wel alsof we er hernieuwde energie aan hebben ontleend. Het digitale werken maakte en maakt veel meer en onverwachte en ongedachte contacten mogelijk.

In dit jaarverslag lezen we de vruchten van al die inspanningen. Ik noem enkele voorbeelden.

In de pijler Sociaal springt onze bijdrage aan de propositie ‘De winst van het sociaal domein’ in het oog. Drie grote opgaven hebben we daarin centraal gesteld: ‘Herstellen van bestaanszekerheid’, ‘Vergroten van kansengelijkheid’ en ‘Makkelijker maken van gezond leven’.

Ook hebben we een stevige rol in de VNG-taskforce ‘Economisch herstel en transitie’. Daarin werken Rijk, gemeenten en provincies samen aan de thema’s ‘Breed MKB’, ‘Binnensteden’ en ‘Human capital’. Omdat deze opgaven een sterk regionaal karakter hebben, nemen inmiddels ook vertegenwoordigers van de P10 en M50 deel aan het ambtelijk overleg van onze pijler Economie en Werk.

De pijler Fysiek benoemde ‘Betaalbaar wonen voor iedereen’, ‘Haalbare en betaalbare energietransitie’ en ‘Stadsvernieuwing 3.0’ als primaire lobbypunten en bracht die naar de Kamer en de formatie. Ook ondertekenden we vanuit de pijler Fysiek tevens de ‘Actieagenda Wonen’ en leverden daarin bijdragen aan de onderdelen ‘Leefbare & vitale wijken’ en ‘Regie & versnelling van procedures’.

Mooi was ook dat we vanuit de themagroep Smart Cities het G40-position paper ‘Slimme duurzame verstedelijking’ aan de Tweede Kamercommissie Digitale Zaken konden aanbieden.

Tot slot bemoeiden we ons natuurlijk ook met de systeemkant van het openbaar bestuur: de bestuurlijke en financiële verhoudingen. We hebben onze visie daarop samengebracht in de Kernboodschappen G40 en deze aangeboden aan de Tweede Kamer.

Een nieuw kabinet trad aan nét na ommekomst van 2021. Ik kan al wel aangeven dat het regeerakkoord ook voor 2022 om jullie gezamenlijke inzet vraagt. Indien die met gelijke passie plaatsvindt als in 2021, dan voorzie ik een jaar waarin de G40 steeds meer van doorslaggevende betekenis wordt voor het kabinet. En als aan de juiste randvoorwaarden wordt voldaan, treft het kabinet in ons een uitstekende partner in het realiseren van de ambities uit het regeerakkoord.

Paul Depla, voorzitter Stedennetwerk G40

Pijler 'Sociaal'

Algemeen

In 2021 hebben drie succesvolle bestuurlijke netwerkdagen plaatsgevonden. Bestuurders zijn in maart in gesprek gegaan met André Krouwel van de VU Amsterdam en het Kieskompas over de verkiezingen 2021. In mei is gesproken met Han Polman en Rien Franje van de Raad voor Openbaar Bestuur over hoe G40 gemeenten hun rol als stad binnen de regio goed uit kunnen voeren en wat ervoor nodig is om dat te doen. In september hebben bestuurders met Marije van den Berg (Democratie in Uitvoering) gesproken over hoe we beleid weer dienstbaar maken aan kwaliteit in uitvoering.

De G40 heeft dit jaar meegewerkt aan de totstandkoming van de propositie 'De winst van het sociaal domein' waarin de gemeenten aandacht vragen van het Rijk voor de drie opgaven: het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het makkelijker maken van gezond leven. Daarnaast is in september 2021 het boek 'Zó werkt het Sociaal Domein' gepubliceerd. In samenwerking met partners – zoals VNG, LCGW en de ministeries BZK, SZW en VWS – heeft de G40 heeft meegewerkt aan dit boek.

Lobby

De Sociale Pijler heeft daarnaast gedurende het jaar meerdere brieven aan verschillende ministeries gestuurd. Voorbeelden hiervan zijn de brief over het onderwijs naar aanleiding van het Nationaal Programma Onderwijs gericht aan ministers Slob en van Engelshoven en ook de brief met zorgen over de onderwijsroute in de nieuwe Wet Inburgering aan de ministeries SZW en OCW.

Thema Zorg Jeugd en Onderwijs

De themagroep Zorg, Jeugd en onderwijs zorgt ervoor dat alle G40 gemeenten zich kunnen uitspreken over de landelijke beleidsontwikkelingen op vlak van de Jeugdwet en de Wmo. Sinds de coronacrisis veelal online. Daarnaast heeft de themagroep bij de start van de vorige collegeperiode in een werkplan een aantal thema's geagendeerd. Op al deze thema's zijn belangrijke stappen gezet. De thema's 'beweging naar de voorkant' en 'wijkgericht werken' met als trekkers de gemeenten Apeldoorn en Eindhoven zijn samengenomen. Hoofdvraag op beide thema's is hoe collectieve arrangementen op schaal van de wijk kunnen helpen om het beroep op individuele steun kan indammen. Onder meer aan de hand van een rapport van Platform31 en bijeenkomsten met het IPW is veel uitwisseling tot stand gebracht. Een belangrijk thema is voorts aangeduid als 'Stelselvraagstukken'. In dat kader zijn een tweetal initiatieven ontplooid. Allereerst heeft de themagroep met een eigen brief een reactie geformuleerd op de evaluatie Passend Onderwijs. Kern van de G40 reactie is dat het beroep op Jeugdhulp en op Passend onderwijs meer regie, afstemming en samenwerking van gemeenten, samenwerkingsverbanden en schoolbesturen vergt en daarmee ook meer bemoeienis van zowel het ministerie OCW als VWS. Een ander onderwerp dat binnen dit thema is opgepakt betreft de samenwerking van gemeenten en zorgverzekeraars. Met steun van VNG en het ministerie van VWS is het rapport 'Urgentie en concreetheid in de regio' opgeleverd. De kern is dat voorwaarden voor effectieve samenwerking versterking behoeven. Op dit onderwerp is ook een vervolg georganiseerd om nieuwe wethouders bij de start van de nieuwe collegeperiode een vliegende start mee te geven. Tot slot is veel aandacht besteed aan de thema's gezondheid en onderwijs. Op beide thema's is ambitie een netwerk van betrokken steden te organiseren die samen aan de slag gaan om optimale voorwaarden te realiseren voor de eigen praktijkontwikkeling.

Thema Wonen Welzijn en Zorg

Afgelopen jaar is er in de themagroep vooral veel aandacht geweest voor ouderenhuisvesting. Belangrijk omdat het aantal ouderen de komende jaren stijgt en er voldoende passende huisvesting gerealiseerd moet worden. Maar ook omdat dit voor een doorstroming zou kunnen zorgen op andere woonsegmenten. De themagroep is medeopdrachtgever voor het Innovatieprogramma ‘Langer thuis in de inclusieve wijk’ van Platform31 dat in 2021 werd afgerond. Vanuit de themagroep had Marleen Damen zitting in de Taskforce Wonen en Zorg, welke zich richt op het realiseren van voldoende huisvesting en zorg voor ouderen. Het opstellen van een woonzorgvisie is daarbij een eerste noodzakelijke stap. Platform31 heeft hierop een Kennis- en leertraject Woonzorgvisies opgezet waarbij in eerste instantie op twee rondes was ingezet. In 2022 wordt gestart met ronde vier en volgt een vervolgtraject ‘Van visie naar Uitvoering’. In de eerste drie rondes hebben acht gemeenten uit de G40 meegedaan. Er wordt niet langer alleen naar de woning gekeken maar ook naar de woonomgeving en de voorzieningen die daarbij noodzakelijk zijn. Maatregelen en ingrepen die je daarvoor doet, komen ook ten goede aan andere (kwetsbare) doelgroepen. We zien een verschuiving naar een meer integrale aanpak waarbij het sociale – en het fysieke domein, maar ook de verschillende betrokken partners elkaar steeds beter gaan vinden. Dit komt ook terug in de verschillende rapporten, proposities en afspraken die afgelopen jaar zijn geschreven.

In aanloop naar de verkiezingen en gedurende de formatie is het op initiatief van Aedes het Actieplan Wonen opgesteld. De Taskforce Wonen en Zorg heeft in Bestuurlijke Afspraken haar ambities vastgelegd. Door de commissie Ter Haar is het rapport ‘Een thuis voor iedereen’ opgeleverd. Vanuit de themagroep is er meegelezen en input gegeven op de verschillende stukken.

Concreet zijn er twee ambtelijke bijeenkomsten en twee sessies op de bestuurlijke netwerkdag georganiseerd. Het thema van de ambtelijke en bestuurlijke sessie is steeds op elkaar afgestemd. In mei is er aandacht geweest voor verpleegzorg. Met de sluiting van de bejaardentehuizen is ook de verpleegzorg afgeschaald. Met de aankomende vergrijzing zal echter de behoefte aan verpleegzorg toenemen. Dit is een opgave waar ook passende huisvesting voor nodig is. Met elkaar is men in gesprek gegaan over wat hiervoor nodig is, hoe je dat regelt in de regio en hoe je met elkaar hierover in gesprek gaat.

In juli is er aandacht geweest voor het samenbrengen van het sociale domein en het fysieke domein. Deze koppeling is heel belangrijk op het snijvlak van wonen en zorg, maar zeker niet vanzelfsprekend. De domeinen spreken ieder hun eigen taal, hebben hun eigen financieringsmodellen en een andere tijdshorizon.

Thema Armoede en schulden

Een van de belangrijke thema's voor themagroep Armoede en schulden in 2021 was de Toeslagenaffaire. De gemeenten hebben een grote rol gekregen om de gedupeerden te ondersteunen, maar dat was wel een taak die 'er even bij kwam'. Tijdens de themasessies is daarom veelvuldig aandacht geschonken aan dit onderwerp. Om ervaringen uit te wisselen en kennis te delen. Daarbij was ook de VNG vaak aanwezig voor de laatste stand van zaken. Daarnaast hebben we veel aandacht besteed aan de gevolgen van corona, bijvoorbeeld door specifiek in gesprek te gaan over schuldhelpverlening aan ondernemers; hoe kunnen we dit (nog) beter vormgeven? Een van de sessies tijdens de bestuurlijke netwerkdagen is samen met Sterke Keten georganiseerd; daarin zijn bestuurders met elkaar in gesprek gegaan over hiaten in de Participatiewet.

De laatste maanden hebben G40 gemeenten veelvuldig contact met elkaar (ook buiten de themagroep om) over het onderwerp energiearmoede; door stijgende prijzen wordt de energierekening voor steeds meer mensen een opgave om te kunnen betalen. Dat baart ons zorgen. Daarom staat dit onderwerp ook boven aan de agenda voor de eerste sessie van 2022.

Thema Asiel en Vergunningen

Binnen de G40 (themagroep Vergunninghouders en Asiel en breed ook met andere themagroepen) is er in 2021 constructief en veelvuldig meegedacht op welke wijze er gezorgd kan worden voor de opvang van asielzoekers en huisvesting en integratie van vergunninghouders. In de integrale uitvoeringsagenda 'Van asiel tot en met integratie' is benadrukt dat een integrale aanpak cruciaal is om de problemen in de asiel- en integratieketen het hoofd te kunnen bieden. Opvang, huisvesting en integratie zijn communicerende vaten. Indien de integratie niet goed verloopt, brokkelt het draagvlak voor asielopvang in de samenleving af en andersom zorgt een niet juiste asielopvang of een vertraging in de huisvesting voor een slechte (start van de) integratie. De eerder vastgestelde (mei 2020) Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen is een belangrijk onderdeel en vraagt daadwerkelijke uitvoering op provinciaal en lokaal niveau. Ook het adviesrapport 'Een thuis voor iedereen' is belangrijk geweest voor de themagroep. In dit rapport is de ambitie opgenomen dat iedereen in 2030 een thuis zou moeten hebben. Het gaat hierbij om alle aandachtsgroepen, waaronder vergunninghouders. Tot slot is op 1 november 2021 de eindrapportage 'Wind tegen tij' gepubliceerd, waarin heel duidelijk is gesteld dat uitstroom van vergunninghouders beperkt wordt door een wooncrisis. De G40 vraagt blijvend aandacht voor de integraliteit op dit dossier, maar ook voor de uitdagingen die de G40 gemeente zien en ervaren op de woningmarkt.

Naast bovenstaande zijn in 2021 de laatste voorbereiding getroffen voor de invoering van de Wet inburgering 2021. Binnen de G40 is er nog steeds breed draagvlak voor de inburgeringswet en de regierol van gemeenten, maar wordt er ook blijvende aandacht gevraagd dat in de nieuwe wet echt de inburgeraar centraal staat. Hiervoor worden drie randvoorwaarden gehanteerd die bij de implementatie in 2022 nauwlettend gemonitord moeten worden. Het gaat om 1) een robuust en flexibel stelsel, 2) de uitvoering van de gemeentelijke regie en 3) dat inburgering uitvoerbaar en betaalbaar moet zijn voor gemeenten. Ook de opvang en begeleiding van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv) moet uitvoerbaar en betaalbaar blijven voor gemeenten. De G40 heeft, in samenwerking met de G4 en de VNG, een succesvolle lobby gevoerd om verlengde opvang en begeleiding tot 21 jaar voor deze jongeren mogelijk te maken. Het Rijk heeft een incidentele financiering beschikbaar gesteld voor 2021 en we zijn nu in gesprek om deze financiering structureel te maken.

Tot slot is de G40 vertegenwoordigd in de Taskforce Werk en Integratie, waarbij de G40 sponsor is van het thema arbeidstoeleiding voor Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond. Op 13 december 2021 is de Werkagenda Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt vastgesteld.

Pijler 'Economie en Werk'

Algemeen

De pijler Economie en Werk heeft zich in 2021 gericht op samenwerking met de andere gemeentelijke netwerken in de VNG taskforce economisch herstel en transitie. Deze taskforce is in maart opgericht met als trekker Boaz Adank (Breda). De taskforce bestaat uit dertien bestuurders waarvan acht uit G40 steden. Hieronder pijlvoorzitter Pieter Meekels, de themagroep-voorzitters Monique Esselbrugge en Mariska ten Heuw, en thematrekker Human Capital René de Heer. De taskforce heeft in 2021 met IPO en de ministeries van EZK en BZK gewerkt aan drie thema's; breed MKB, binnensteden en human capital. Het ambtelijk pijleroverleg is verbreed met vertegenwoordigers van M50 en P10 om uitwerking te geven aan de drie thema's. Dit ambtelijk pijleroverleg heeft in 2021 zes keer digitaal vergaderd. Daarnaast werd samengewerkt in het digitale Kennisnetwerk regionale economie. De bestuurders van de pijler Economie en Werk vergaderden in 2021 drie keer (digitaal). In de tweede helft van 2021 heeft de pijler gewerkt aan een Overdrachtsdocument.

Thema Breed MKB

In april is onder het directeurenoverleg Rijk-regio-mkb een opgavetafel van start gegaan met als doel een meer weerbaar en toekomstbestendig MKB dat gemakkelijk zijn weg kan vinden in de regionale MKB-dienstverlening passend bij het regionale ecosysteem; met regionaal maatwerk, en ondersteuning in transities. Platform31 heeft een onderzoek uitgevoerd naar de regelingen om het MKB te ondersteunen (Sterker uit de crisis). In september heeft EZK met de opgavegroep een Uitvoerings-

agenda opgesteld, met ook uitwerkingen instrumenten, digitalisering en circulaire economie.

De centrale boodschap in het Overdrachtsdocument voor het brede MKB: *MKB-ondernemers blijven concurrerend in de klimaatneutrale, inclusieve en digitale economie van de (nabije) toekomst. Hun aandeel in de nationale innovatie stijgt waardoor zij hun aandeel in de totale werkgelegenheid van 70 procent kunnen handhaven.*

Thema Binnensteden

Platform31 heeft gewerkt aan de studie 'Herstel van binnensteden, wat is er nodig voor een vitale en duurzame binnenstad'. Met adviezen voor gemeenten en Rijk. Adviezen aan gemeenten: Creëer een integrale programmatische aanpak, gekoppeld aan middelen, betrek de culturele sector en gebruikers, verstevig contact met vastgoedeigenaren, zorg voor voldoende menskracht (uren en expertise) en formuleer de opdracht integraal, vanuit bestuurlijk leiderschap. Advies aan het Rijk: Stel nieuwe financiële arrangementen op, houd de aanvraag van subsidie en ondersteuning laagdrempelig, bereid juridisch-planologisch instrumentarium uit en faciliteer samenwerking en kennisdeling. De bestuurlijk trekker van de themagroep, Monique Esselbrugge heeft zitting in de landelijke stuurgroep Retailagenda met EZK en de brancheverenigingen uit de retailsector. De G40 heeft meegedacht met het inrichten van een Transformatiefonds van 100 miljoen euro voor transformatie van binnensteden en kernen. Sinds de zomer van 2021 worden met het ministerie van BZK gesprekken gevoerd over een Citydeal vitale binnensteden.

De centrale boodschap in het Overdrachtsdocument voor binnensteden: *In het centrum van de stad wordt de neerwaartse spiraal van leegstand, verpaupering en ondermijning omgebogen in een opwaartse spiraal naar*

een binnenstad waar het hart van de samenleving klopt en die aantrekkingskracht heeft op inwoners, bezoekers en ondernemers. Het resultaat is dat leegstand vermindert, veiligheid toeneemt en dat ondernemers een eerlijke boterham kunnen verdienen.

Thema Human Capital

René de Heer, Mariska ten Heuw, Friso Douwstra en later Carine Bloemhoff hebben met hun ondersteuning gewerkt aan een white paper human capital; Een wendbare en weerbare beroepsbevolking als basis voor economie en brede welvaart; naar een regionaal georiënteerde human capital aanpak. Met als doel de samenwerking met landelijke koepels, organisaties en de meest betrokken ministeries (EZK, OCW en SZW) te richten om mensen beter in te kunnen zetten in een veranderende economie en arbeidsmarkt, mensen meer zelf en beter vorm te kunnen laten geven aan hun loopbaan en perspectief op werk, en zo een bijdrage te leveren aan de brede welvaart van inwoners en ondernemers.

Vervolgens hebben ze gesprekken gevoerd met de sociale partners, landelijke koepels van het beroepsonderwijs en ministeries. De opgave zoals geschetst in de white paper wordt herkend. Over de rol van de verschillende stakeholders en de vraag wat regel je landelijk, wat regel je sectoraal en wat regionaal zijn een aantal pittige gesprekken gevoerd. De gesprekken hebben geleid tot een notitie waarover we het eens zijn (*common ground*): Samen werken aan een wendbare en weerbare beroepsbevolking.

De centrale boodschap in het Overdrachtsdocument voor human capital: *Onbenut talent van werkenden en niet werkenden wordt veel meer benut ten gunste van de eigenwaarde van werknemers en de economie. Er komt meer mobiliteit tussen tekort- en overschotberoepen. Ondernemers kunnen*

weer ondernemen omdat hun openstaande vacatures gevuld worden met mensen die ontwikkelkracht geven aan hun onderneming.

Thema Sociaal Ondernemerschap/Impact Ondernemen

De G40 is één van de initiatiefnemers geweest van de City Deal Impact Ondernemen. De citydeal kwam in 2021 goed op stoom. In de citydeal participeren de G40 steden Amersfoort, Apeldoorn, Breda, Delft, Emmen, Groningen, Haarlem en Sittard-Geleen. Apeldoorn is voorzitter, eerst was dat Maarten van Vierssen, later Jeroen Joon. Het ambtelijk kernteam Impact ondernemen vergaderde vier keer digitaal. De G40 organiseerde op 13 oktober 2021 met Social Enterprise NL het overheidscongres Building Back Better, met dit jaar behalve een centrale locatie ook regio hubs.

Thema Smart Cities

In 2021 ging de themagroep Smart Cities met rasse schreden verder waar we in 2020 waren gebleven. We begonnen met het doen van een aanbod aan het nieuwe kabinet om als G40 en Rijk nauw samen te werken aan Slimme Duurzame Verstedelijking. Om zo digitalisering in te zetten op maatschappelijke opgaven en kansen te bieden aan het Nederlandse bedrijfsleven. Nederland kent namelijk een aantal grote opgaven op het gebied van wonen, klimaat, digitalisering, mobiliteit, energietransitie en informatiesamenleving, die snel en concreet moeten worden opgepakt.

Het werken met thematrekkers op de 6 thema's Smart Governance, Citizen, Environment, Economy, Living en Mobility heeft meer vorm gekregen. Onder regie van directeuren van de zes koplopergemeenten

is afgesproken om samen te werken aan het opschalen van smart city projecten en te komen tot een propositie voor slimme duurzame verstedelijking.

De themagroep en daarmee de G40 wordt steeds meer gezien als een serieuze gesprekspartner voor departementen. Het ministerie van IenW bleef daarom investeren in de samenwerking met de G40. Onder meer in de bewustwordingscampagne 'Een Slimme stad zo doe je dat' waar we samen met IenW, Heijmans, Vodafone, Ziggo en de Future City Foundation het initiatief voor hebben genomen. Daarnaast hebben we de aanvraag van IenW bij het Nationaal Groeifonds ondersteund voor het Datedgedreven Ecosysteem Mobiliteit en Smart City.

In 2021 ging de City Deal 'Een slimme stad zo doe je dat' van start, waarbij de themagroep een actieve rol speelde. Wim Willems is als mede voorzitter van de themagroep voorzitter van de stuurgroep van deze City Deal. Via deze City Deal is er verbinding met het ministerie van BZK. En ook bij de ontwikkeling van het sensorenregister, onder leiding van BZK, heeft de G40 inbreng geleverd en is Wim Willems lid van de stuurgroep. Inmiddels is er ook contact met JenV, die veel interesse heeft om met de G40 samen te werken op het vlak van smart city en veiligheid.

Dat de G40 steeds meer aanzien bij het Rijk heeft blijkt ook uit het feit dat in september de G40, vertegenwoordigd in deze door Wim Willems, samen met de VNG en IPO uitgenodigd was door de Tweede Kamer commissie Digitale Zaken voor een rondetafelgesprek. En waarbij de G40 haar position paper over slimme duurzame verstedelijking heeft aangeboden aan deze commissie.

Thema Sterke Keten

De bestuurders van de themagroep Sterke Keten vergaderden in 2021 acht keer (digitaal). In januari over de coronamaatregelen (TOZO, TONK), de regionale mobiliteitsteams (RMT's), het wetsvoorstel inburgering, de toeslagenaffaire, de Participatiewet, en de samenwerking met UWV. In maart ging de themagroep in gesprek met Tof Thissen (UWV) over de operatie Werkwijzer en de samenwerking in de mobiliteitsdienstverlening. En met de pijler Economie en Werk over de aanpak van het thema human capital.

In april had de themagroep een gezamenlijke bijeenkomst met het SER netwerk regionale projecten Leven Lang Ontwikkelen, met als thema de regionale mobiliteitsteams (RMT's). In mei vergaderde de themagroep samen met de themagroep Armoede & Schulden over het samenspel Participatiewet en schuldhelpverlening. In september vergaderde de themagroep in een ontbijtsessie met minister Koolmees over de coronamaatregelen en de uitvoering daarvan. In december vergaderde de themagroep weer met Tof Thissen (UWV), en over de TOZO terugvoeringen, de werkagenda verdere integratie op de arbeidsmarkt (VIA), en de lobby-inzet van de VNG richting kabinetsformatie.

Ook de ambtenaren van de themagroep hebben in 2021 acht keer vergaderd, over dezelfde onderwerpen als de bestuurders, ook om de bestuurlijke vergaderingen voor te bereiden.

Pijler 'Fysiek'

Algemeen

In 2021 had corona veel invloed op het netwerk. Bijna alle G40-bijeenkomsten en ook het jaarcongres Stedelijke transformatie, vonden digitaal plaats. Tijdens de digitale pijlerbijeenkomsten hebben we Wouter Veldhuis, rijksadviseur voor de fysieke leefomgeving, uitgenodigd en met hem gesproken over de plek van de stad in de regio en de ruimtelijke inrichtingsvragen tussen steden en regio's. Later in het jaar hebben we gesproken met het PBL over hun onderzoek: Grote opgaven in beperkte ruimte en de nieuwe ruimtelijke verkenning van het PBL.

De studiereis met de Neprom en de ambtelijke top van het ministerie van BZK kon dit jaar gelukkig wel doorgaan. Vanwege de onzekerheden in verband met de coronapandemie hebben we in 2021 een binnenlandse reis gemaakt, naar Groningen. Daar hebben we onder andere het Forum en de grote gebiedsontwikkellocaties bezocht en gesprekken gevoerd over wat een nieuw kabinet zou moeten doen voor de woningbouw en gebiedsontwikkeling.

In september 2021 nam Harriët Tiemens afscheid als voorzitter van de fysieke pijler, omdat zij directeur is geworden van de Groene Metropool-regio Arnhem-Nijmegen. De vicevoorzitter van de fysieke pijler, Maaike Veeningen uit Almere, nam het voorzitterschap over.

Na ondertekening van de Actieagenda Wonen hebben we met veel andere partijen gewerkt aan onderdelen van de uitwerking van de actieagenda. De G40 werkt actief mee aan de onderdelen leefbare & vitale wijken en regie & versnelling van procedures. De Actieagenda Wonen hebben

we samen met de andere ondertekenende partijen voor de kabinetsformatie onder de aandacht gebracht van de nieuwe Tweede Kamer en het ministerie van BZK. Ook hebben we meegewerkt aan het advies van de werkgroep Ter Haar over de huisvesting van aandachtsgroepen: 'Een thuis voor iedereen' en de lobby om dit advies te laten landen in het regeerakkoord.

Met het oog op de verkiezingen in maart 2021, zijn de lobbypeerpunten van de fysieke pijler: betaalbaar wonen voor iedereen, een haalbare en betaalbare energietransitie en stadsvernieuwing 3.0 uitgewerkt in concrete lobbypunten voor de verkiezingsprogramma's en formatie.

Thema Omgevingswet

De discussie over de datum waarop de Omgevingswet in werking treedt, bleef in 2021 de gemoederen beheersen. Verschillende keren is een nieuwe invoeringsdatum aangekondigd en vervolgens weer uitgesteld. Uiteindelijk wordt het 1 januari 2023. De G40 heeft, samen met de VNG, voortdurend het belang van een werkbare invoeringsdatum en duidelijkheid voor gemeenten bepleit. Hierbij is ook aandacht gevraagd voor extra financiële middelen voor de invoeringskosten. Het ministerie van BZK heeft een deel van deze middelen reeds beschikbaar gesteld. In de themagroep en ook in de leerkring, verschuift de aandacht meer en meer naar de implementatie en de uitvoerbaarheid van de Omgevingswet, met speciale aandacht voor het digitaal stelsel en de structurele financiële effecten. In bestuurlijke themasessies zijn de G40 portefeuillehouders daarover bijgepraat en geconsulteerd. In de leerkring van de G40 en de G4 is onder meer aandacht besteed aan stedelijke gebiedstransformatie en de Omgevingswet, het digitaal stelsel, participatie, vergunningverlening en monitoring. In de leerkring leren de steden met en van elkaar en bieden elkaar inspiratie voor het ontwikkelen en uitvoeren van

de Omgevingswet. Ook is er een gezamenlijke bijeenkomst geweest met de themagroep Duurzaamheid. Hierbij is de relatie tussen de Regionale energie strategieën (RES) en de Omgevingswet nader onderzocht.

Thema Woningmarkt

Deze themagroep richt zich op betaalbaar wonen, ruimte voor de lokale partners in de volkshuisvesting en voldoende investeringsruimte voor de woningcorporaties. In 2021 zijn we nauw blijven samenwerken met Aedes. Een paar keer per jaar voeren onze bestuurders overleg, we delen kennis in de themagroep en trekken samen op bij ‘Een thuis voor iedereen’ en de uitwerking van de Actieagenda Wonen. Zoals al eerder vermeld, werkt de G40 mee aan de uitwerking van de Actieagenda Wonen op de onderdelen leefbare en vitale wijken en regie & versnelling van procedures.

De bestuurders in de themagroep hebben aandacht besteed aan onder andere de lobby voor de afschaffing van de verhuurdersheffing en mogelijkheden van nieuwe methoden van woonruimteverdeling en de mogelijkheden van een nationaal woonruimteverdeelsysteem. In het najaar is een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd met de themagroepen Vergunninghouders, Stedelijke vernieuwing & transformatie en Wonen, welzijn & zorg, over Een thuis voor iedereen. Bernard ter Haar was te gast en wethouder Mutluer van Zaanstad en burgemeester Wever van Heerlen vertelden waarom hun steden koploper zijn voor de uitvoering van dit advies.

Ambtelijk is de themagroep een lerend netwerk dat veel kennis uitwisselt en samenwerkt met Platform31, onder andere in de klankbordgroep voor het project Beter benutten bestaande voorraad.

Thema Stedelijke Vernieuwing en Transformatie

Deze themagroep heeft zich, naast kennisdeling, ten doel gesteld om de integrale wijkaanpak en de stedelijke transformatie weer op de agenda van het Rijk te krijgen. De integrale wijkaanpak vindt momenteel zijn vertaling in het Interbestuurlijk Programma Leefbaarheid & Veiligheid, dat het ministerie van BZK zal inbrengen voor de kabinetsformatie. Niet alle wijken in Nederland hebben immers geprofiteerd van de economische hausse in het laatste decennium. In een groot aantal kwetsbare wijken manifesteert de problematiek zich veelal gestapeld binnen huishoudens en geografisch geconcentreerd. Daarenboven slaan de coronaeffecten in deze kwetsbare gebieden extra zwaar neer. Gevolg is een toenemende kansongelijkheid tussen verschillende groepen mensen en binnen en tussen steden. De themagroep bouwt in samenwerking met Platform31 kennis op over de lessen van de wijkaanpak, mede als onderdeel van spoor 2 van dit Programma Leefbaarheid & Veiligheid.

Daarnaast staat de stedelijke transformatie centraal in deze themagroep. Integrale gebiedsontwikkeling in bestaand stedelijk gebied en de daarvoor noodzakelijke transformatie richting met name wonen en de te stellen kwaliteitseisen aan locatie en inpassing in de omgeving – denk bijvoorbeeld aan leefkwaliteit, groenopgaven, klimaatadaptatie, verduurzaming en infrastructuur – leiden veelal tot substantiële onrendabele toppen. De themagroep werkt nauw samen met het landelijke programma Stedelijke transformatie aan concrete oplossingen voor knelpunten die binnenstedelijke gebiedstransformatie in de weg zitten en het verspreiden van de aldus opgedane kennis. De inspanningen vanuit dit programma hebben mede geleid tot de woningbouwimpulsen (WBI). In 2021 is besloten dit programma nog twee jaar voort te zetten en de kennis die in het programma opgedaan is, te verwerken in een leergang Stedelijke transformatie van de TU Delft.

Thema Duurzaamheid

De themagroep zet zich in voor een haalbare en betaalbare energie-transitie. In 2020 is er een focus aangebracht om duidelijk te maken wat we als gemeenten nodig hebben om het Klimaatakkoord goed uit te kunnen voeren. In 2021 is daar stevig voor gelobbyd, in een aantal gevallen samen met de G4 en/of de VNG. Met de G4 is onder andere de Oproep instrumenten warmtetransitie opgesteld en onder de aandacht van de Tweede Kamer gebracht. G40-bestuurders hebben zich intensief ingezet voor een warmtewet die gemeente voldoende sturingsinstrumenten biedt. Het is gelukt het wetsvoorstel dat hier onvoldoende in voorzorg, van tafel te krijgen. Uiteraard is voor de kabinetsformatie stevig gelobbyd voor voldoende middelen voor gemeenten om hun taken uit het klimaatakkoord uit te voeren en is aandacht gevraagd voor energiearmoede.

Ook heeft de themagroep kennisbijeenkomsten georganiseerd, onder meer een gesprek met de Deltacommissaris en een bijeenkomst met Sven Ringelberg over zijn boek *De Nederlandse Aardgastransitie*, waarin hij de parallellen onderzoekt tussen de overgang van kolen naar aardgas in de jaren 1950/1960 en de transitie naar duurzame energie in het heden.

Overige themagroepen

Thema Financiën

Het centrale thema binnen de themagroep Financiën in 2021 betrof net zoals in 2020 de herijking van het gemeentefonds. Reeds in gang gezet in 2019, had dit ook in 2021 de volle aandacht. In februari 2021 werden namelijk nieuwe uitkomsten gepubliceerd van de geactualiseerde herverdeelmogelijkheden. Na commentaar van veel (grote en minder grote) steden, zijn die modellen aangepast en hebben geleid tot nieuwe cijfers in juli en later weer tot andere cijfers in augustus 2021. Hoewel we als G40 ons doorgaans niet mengen in herverdeelvraagstukken, was al wel snel helder dat het gros van de G40 gemeenten de afgelopen jaren te weinig geld heeft gekregen via de verdeling van het gemeentefonds. Met de nieuwe verdeling zou dat (deels) rechtgezet worden. Overigens pakt de nieuw voorgestelde verdeling voor een kwart van onze achterban negatief uit. Een ander groot onderwerp van het afgelopen jaar betrof het onderzoek naar de slechte financiële situatie van de gemeenten. Het eigen vermogen krimpt in veel steden, investeringen worden uitgesteld en veel steden hebben moeite om een (structureel) sluitende begroting op te stellen. Ook speelde in 2021 de discussie over een adequate compensatie van de coronakosten, want ook afgelopen jaar was corona nog steeds onder ons en waren de financiële effecten daarvan merkbaar. Tot slot heeft het kabinet, mede dankzij aandringen van de G40, (incidenteel) extra geld beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg, zodat op korte termijn de grootste financiële problemen daarvan opgelost konden worden.

Thema Veiligheid

Het jaar 2021 stond voor de G40 burgemeesters in het teken van diverse onderwerpen op het gebied van veiligheid. Er hebben in 2021 onder de vlag van de G40 drie digitale vergaderingen plaatsgevonden waar de burgemeesters onder andere doorgesproken hebben over het vuurwerkverbod, maatschappelijke onrust, versoepelingen van de coronacrisis, jeugd en wapens en cybercrime. Er is gesproken over het wachten op een landelijke vuurwerkverbod of het zelf inzetten van een lokaal vuurwerkverbod. De steden gaven aan eerst te willen kijken wat de eerder ingevoerde verboden van knalvuurwerk en vuurpijlen doen in de steden voordat over wordt gegaan tot een verzoek voor een landelijk vuurwerkverbod. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat de effecten van deze verboden niet getoetst konden worden omdat er sprake was van een geheel vuurwerkverbod. Binnen de G40 zijn de versoepelingen van de coronacrisis besproken en welke invloed dit op de steden heeft. De zorgen worden vooral geuit op het gebied van evenementen. Wat betekent dit voor de omvang van de evenementen die worden aangevraagd? Veel steden geven aan dat gezamenlijk met de regio gekeken wordt naar de evenementen en welke doorgang krijgen. Andere steden kiezen ervoor geen B en C evenementen te laten organiseren in de gemeenten voor het jaar 2021. Alle versoepelingen leggen een nog grotere druk op de handhaving.

Thema Democratische Vernieuwing

De themagroep Democratische vernieuwing heeft 2021 doorgewerkt aan de inhoudelijke positiebepaling op het thema goede samenwerking tussen overheden en de interbestuurlijke verhoudingen en spelregels die dit vraagt. Een belangrijke stap daarin was de ontwerpessie op 14 juni 'Bestuur met maatschappelijke maat'. Aan deze online sessie nam

een breed samengestelde groep van wetenschappers, burgemeesters en kamerleden deel. Op basis van een aantal voordrachten vanuit onder andere de Raad van State discussieerden de aanwezigen over de aanbevelingen die al in tal van studies zijn gedaan en de benodigde volgende stappen. Daarnaast heeft de themagroep een propositie geformuleerd: de inhoudelijke kernboodschap die samenvat waarop de themagroep wil inzetten. Kern daarin is aandacht voor de spilfunctie die G40-gemeenten in regionale samenwerking hebben (taakdifferentiatie en passende financiële toedeling), een stevige coördinerende rol van ministerie van BZK, ruimte om regionaal samenspel in te richten op een manier die past bij de opgave, en passend instrumentarium om opgaven integraal aan te pakken.

Thema Europa

Na 2020 stond helaas óók 2021 geheel in het teken van de COVID-19 crisis. Dat betekende dat vanwege de restricties alle overleggen in of met Brussel werden afgezegd en werkbezoeken vanuit Nederland aan Brussel vv. het hele jaar niet plaats konden vinden. De COVID-19 crisis heeft tevens het optimaal functioneren van de themagroep Europa in 2021 in de weg gestaan. De themagroep is bestuurlijk niet en ambtelijk minder vaak bijeen geweest en de informatievoorziening en communicatie heeft daarom schriftelijk en digitaal plaats gevonden.

Voor de themagroep Europa waren in 2021 drie ontwikkelingen relevant: de uitrol van de meerjarenbegroting van de EU 2021 – 2027 plus het daaraan verbonden Herstelpakket, de toekomst van de Urban Agenda van Europa en de inzet om ontwikkelingen in Brussel meer te verbinden met de dagelijkse uitvoeringspraktijk in Nederland.

In 2021 is een begin gemaakt met de uitrol van de nieuwe structuurfondsen waarbij 2021 voor wat betreft EFRO en ESF 'een tussenjaar' is geworden vanwege de inzet van de ReActEU-middelen uit het Europese Herstelpakket. De themagroep is betrokken geweest bij (bestuurlijke) overleggen met verschillende departementen over de wijze waarop deze uitrol plaats zou vinden. Daarnaast hebben we ons, onder andere samen met VNG en IPO, ingezet om betrokken te worden bij de inrichting van de Nederlandse aanvraag voor het Europees herstellfonds RRF die uiterlijk in 2022 in Brussel moet worden ingediend. Ondanks verschillende moties en vragen in de Kamer en onze steun aan het landelijk manifest 'Beste Mark en Beste Stef' (oproep van tien organisaties aan premier Mark Rutte en minister van Economische Zaken Stef Blok) zijn we in die opzet niet geslaagd. Het kabinet zet de middelen waar Nederland recht op heeft, mede gezien de algemene begrotingsproblematiek, liever in voor de financiering van (al langer lopende) rijksopgaven.

Nadat in 2020 met het akkoord over het New Leipzig Charter een stevige basis onder het continueren van de European Urban Agenda was gelegd, kon in 2021 aan de Urban Agenda zelf een vervolg worden gegeven. Tijdens een informele Raad werd op 26 november het 'Ljubljana akkoord' aangenomen, dat in feite een vervolg geeft aan het Pact van Amsterdam. Het Akkoord betekent een nieuwe impuls voor de Urban Agenda. Tevens zijn er vier extra prioriteiten geïdentificeerd, die de basis vormen voor mogelijke nieuwe partnerships waarvan er twee nog in 2022 moeten starten. Tot slot is tevens een akkoord bereikt over een concreet werkprogramma voor 2022-2026 waarmee de Urban Agenda ook inhoudelijk door kan worden ontwikkeld. Dit biedt Nederlandse steden weer de mogelijkheid om deel te nemen aan nieuwe partnerships, samen met steden en vertegenwoordigers van andere lidstaten.

In 2021 is door de themagroepvoorzitter in een gesprek met het DB het belang benadrukt van het beter verbinden van de beleidsmatige ontwikkelingen op tal van terreinen in Europa/Brussel met de dagelijkse uitvoeringspraktijk in Nederland. We kunnen immers op tal van terreinen signaleren dat de scope vanuit Nederland vaak is beperkt tot Den Haag, dat terwijl toch een belangrijk deel van de Nederlandse regelgeving al z'n basis vindt in Brussel. Het DB steunt deze aanpak en acht deze van belang voor het gehele G40-netwerk. Eind 2021 zijn er daarom gesprekken gestart met onder andere VNG, Platform31 en het ministerie van BZK om te bezien in hoeverre we door middel van betere onderlinge samenwerking aan deze wens mede uitvoering kunnen geven.

2021 was tevens het eerste jaar van de Brexit. De themagroep heeft de ontwikkelingen en de gevolgen voor Nederland nauwlettend gevolgd en zich ingezet voor een zo goed mogelijke compensatieregeling voor met name ons bedrijfsleven en de visserij. Eind 2021 was een akkoord over deze Brexit Adjustment Reserve bijna bereikt. Tenslotte kon in 2021 de stedelijke netwerkkaart worden gepresenteerd, die in opdracht van de themagroep door Platform31 is opgesteld.

Informatie over de G40-steden

De G40 is een netwerk van veertig Nederlandse steden met samen ruim 5 miljoen inwoners. Deze steden buigen zich in pijlers en themagroepen over de vele thema's en vraagstukken waarmee zij te maken hebben. Het netwerk spant zich in om daarover kennis met elkaar te delen en te ontwikkelen. Het andere belangrijke doel van het netwerk is het vragen van aandacht van het Rijk voor de juiste randvoorwaarden waaronder de steden hun werk kunnen doen. Partnerschap is hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling werkt de G40 samen met andere organisaties, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de G4, M50, P10 en Platform31, dé kennispartner van de G40.

Meer informatie over de G40, onder andere over de pijlers en de themagroepen, staat op www.g40stedennetwerk.nl.

De 40 gemeenten van de G40 zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Oss, Roosendaal, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle.

